

TARİKAT PİRLERİ ve TARİKATLERİ: MEVLEVÎLİK VEYA MEVLEVİYYE (4)

(...düenden devam)

Yalnızlık içinde kalan Sultan Veled, Hüsâme'd-dîn'i rüyâsında görür ve kendisinin her kâmil şeyhte yaşadığını söyler: “—Biz insan kılığında Allah ışığıyız. Allah ışığı hangi ata binerse binsin, daima aynı kalan hüküm-dardır.” der (bkz. anılan eser, s. 62, 172, 242). Nihayet halkın ısrarı üzerine Sultan Veled, şeyhliği kabul etmiş (s. 129) ve 712'de ölümüne kadar hemen hemen 30 yıl bu makamda kalmıştır.

Asıl tarikat tarihi Sultan Veled ile başlar. Sistemli bir örgüt kuran Sultan Veled, tarikati yaymaya başlamıştır. Babasının aşk ile karışık tasav-vufuna karşı olan birçok kimseleri de dost yapmayı, tarikatı yeni bir buna-lımdan korumayı başarmıştır.

Mevlânâ'nın, herhangi bir düzene tabi olmadan kendiliğinden yaptığı semâ, Sultan Veled tarafından kurallara bağlanmış bir âyîn haline getirilmiştir. Sultan Veled'den önce, Mevlânâ'nın sağlığında var olan semâ, daha sonra kurallara bağlanmış olan semâ'dan farklı idi. O zamanlar semâ, zikir mera-simleri gibi belirli günlerde ve namazdan sonra bu amaca ayrılmış semâ-hânelerde düzenli icra olunan dar mânâda dinî bir tören olmayıp bir nevi yüksek rûhânî zevk idi, dinî bir mecburiyet değildi ve çoğunlukla bir ziyafetle beraber olurdu. Mevlâna çoğunlukla müritleriyle birlikte, tarikatı sevenler tarafından ziyafetlere çağrılırdı. Bu ziyâfetler semâ ile başlar veya son bulurdu. Deverân, yani Mevlevî raksı, gecenin geç vaktine kadar devam ederdi. Mevlânâ'nın en ünlü seveni, Mu'înu'd-dîn Pervâne idi. Düzenlediği semâ'lı ziyâfetlere Konya'nın büyükleri ve eşrafı da çağrılırdı. Daha sonra Mevlevîlerin âyîn adını verdikleri bu merasim, çok daha mazbut (kurallı) bir nitelik kazanmıştır (H. Ritter, Celâlû'd-dîn-i Rûmî, İslâm Ansiklopedisi: 3/53-56, tasarrufla alınmıştır).

Şunu da belirtmek gerekir ki semâ' Mevlevîliğe özgü veya Mev-lânâ'nın icadı bir zikir sevinci değildir. Ondan çok önce, ilk İslâm mutasavvıflarının eserlerinde vardır. Bu konuda Kuşeyrî'nin, Firâset Bâbında anlatmış olduğu, aşağıdaki olay, bu görüşümüzü desteklemektedir:

"Bir gün Üstat Ebû Alî(ed-Dakkak)ın yanında idim. Şeyh Ebû Abdi'r-Rahmân es-Sülemî(rh.)ın sözü geçti. Onun, dervişlere muvâfakat için sema'a kalktığı söylendi. Üstâz Ebû Alî, "Onun

durumundakiler öyledir, ama sakın dursa onun için daha uygun olur" dedi.

(devamı yarın..)